

TÜRKİYE'NİN YÜZ YILI

KÜLTÜR VE SANAT

Editör
Osman Ülker

Kültür ve Sanat

Editör: Osman lker

Nokta Yayınları : 11

Türkiye'nin Yüz Yılı : 4

Dizi Editörü : Lütfi Sunar

Genel Yayın Yönetmeni : Yusuf Temizcan

Yayna Hazırlayan : Elif Yavuz

Tasarım : Seyfullah Bayram

Baskı-Cilt : Kitapyurdu Dođrudan Dağıtım,
Yenibosna Merkez Mh. Cemal Ulusoy Cd. No: 43 Bahçelievler/İstanbul
kdd.kitapyurdu.com (Sertifika no: 40675)

1. Baskı : İstanbul, Aralık 2023

ISBN : 978-625-98689-4-3

İletişim : Sultantepe Mh. Cumhuriyet Cd. No: 39/1
Fıstıkağacı İş Merkezi, Üsküdar, İstanbul
editor@noktakitap.com | noktakitap.com.tr
(Sertifika no: 53575)

© Nokta Yayınları 2023

Bütün yayın hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Nokta Yayınları, Nokta Yayın Grubu'na ait bir markadır.

TÜRKİYE'NİN YÜZ YILI

KÜLTÜR VE SANAT

Editör
Osman Ülker

Türkiye'nin Yüz Yılı Dizisi

Dizi Editörü: Lütfi Sunar

Türkiye'nin Yüz Yılı dizisi, cumhuriyetin yüzüncü yılında geçmişe yönelik bir muhasebe ve geleceğe dair bir hazırlık yapmayı amaçlamaktadır. Türkiye yüz yıl içerisinde Osmanlı'dan devralınan miras üzerinde pek çok dönüşümlere, kırılmalara ve yeniliklere şahitlik etmiştir. Dizi içerisinde belirlenen temel alanlarda yaşanan önemli gelişmeler, veriler temelinde incelenerek bir değerlendirme çerçevesi oluşturulmuştur. Bu kapsamda hazırlanan kitaplarda alanda yaşanan gelişmelerin özgün bir bakış açısı ile kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi bugün sahip olduğumuz birikimin tespit edilebilmesi için de önem arz etmektedir. Her kitabın sonunda sunulan kronoloji ile Türkiye'ye dair yüz yıllık bir bilanço sunulmaktadır.

Dizide; siyasal hayat, kültür-sanat, yükseköğretim, sosyal politikalar, iktisat, göç, dış ilişkiler, sağlık ve şehirleşme gibi geniş bir yelpaze ile Türkiye'nin serüveni aktarılmaktadır.

Yazarlar Hakkında

Osman Ülker

Dr. Öğr. Üyesi; 1984 yılında Konya’da dünyaya geldi. Lisans eğitimini 2008 yılında Selçuk Üniversitesi’nde tamamladı. 2010 yılında MEB bursunu kazanarak İngiltere’ye gitti. Master eğitimini Manchester Üniversitesi’nde bitirdikten sonra Türkiye’ye döndü. 2020 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde “Türkiye’de Kültürel Üretim Alanı ve Din ile İlişkisi: 1923-1980” başlıklı çalışması ile doktorasını tamamladı. Kültür politikaları, sanat sosyolojisi, toplumsal tabakalaşma, İslamofobi ve göç alanlarında çalışmalar yapan Ülker, evli ve iki çocuk babasıdır.

Semra Güler Mercan

Dr. Öğr. Üyesi; 2004 yılında Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü’nden mezun olmuş ve 2011’de Bursa Uludağ Üniversitesi İslam Sanatları ve Tarihi Anabilim Dalı’nda yüksek lisansını tamamlamıştır. 2017 yılında ise “Türkiye Kütüphaneleri’ndeki Delâilü’l-Hayrâtlarda Minyatür” isimli teziyle doktorasını bitirmiştir. 2013 yılından beri Kütahya Dumlupınar Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi’nde görev yapmaktadır. Türk-İslam sanatları tarihi alanında akademik çalışmalarını sürdürmekle beraber hüsn-i hat sanatıyla da meşgul olmaktadır.

Semih Yakut

Öğr. Gör.; Lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü'nde tamamladı. Lisans eğitimi sırasında birçok arkeolojik kazıya ve yüzey araştırmasına katıldı. 2016 yılında aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı'nda "Cerrahpaşa Kasap İlyas Camii ve Haziresi" başlıklı çalışmasıyla yüksek lisansını tamamladı. Ardından İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü Türk Sanat Tarihi Anabilim Dalı'nda doktora eğitimine başladı. Bu programda "Osmanlı Mimarisinde Kozmoloji (1453-1588)" isimli doktora tez çalışmasına halen devam etmektedir. Arkeoloji, sanat tarihi, müzecilik, Roma, Bizans, İslam, Türk ve çağdaş sanat alanlarında çalışmalar yapmaktadır.

Yalçın Çetinkaya

Prof. Dr.; İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı'nı bitirdi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde İslam felsefesi alanında yüksek lisans eğitimini "İhvân-ı Safâ'da Müzik Düşüncesi" başlıklı teziyle tamamladı. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Türk musikisi alanında doktora/sanatta yeterlik yaptı ve buna paralel olarak Mimar Sinan Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde Prof. Dr. Ömer Naci Soykan ile "Sosyoloji/Müzik Sosyolojisi" alanında, Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda Prof. Dr. Ahmet Yürür ile "Geleneksel Müzikler/Hint Müziği" alanlarında doktora/sanatta yeterlik eğitimini "Mevlevilikte Müzik Felsefesi" konulu tezle tamamladı. Halen İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Müzikoloji Bölümü'ndeki öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Sertaç Timur Demir

Doç. Dr.; 1982 yılında Erzurum'da dünya gelmiştir. Lisans eğitimini Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi'nde İletişim ve Sinema-Televizyon bölümleriyle tamamlamış; bu süre zarfında bir yıl kadar Avusturya'da Alpen-Adria Klagenfurt Üniversitesi'nde İletişim Çalışmaları alanında misafir öğrenci olarak bulunmuştur. Daha sonra devlet bursuyla gittiği Lancaster Üniversitesi'nde Medya ve Kültürel Çalışmalar alanında yüksek lisans ve sosyoloji alanında doktora derecelerini almıştır. Gümüşhane Üniversitesi'nde Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü'nde akademik yaşamını sürdürmektedir.

Yasin Çetin

Dr. Öğr. Üyesi; 2004--2011 yılları arasında usta-çırak geleneğinden yetişerek geleneksel Türk tiyatrosu yaptı. 2015 yılında İstanbul Aydın Üniversitesi Drama ve Oyunculuk Bölümü'nü bitirdi. Yine aynı okulda 2018 yılında yüksek lisansını tamamladı. 2022 yılında Işık Üniversitesi'nde Sanat Bilimi disiplinlerarası doktora programında "20. yüzyılda Avrupa-Amerika ve Türkiye Tiyatrosunda Yönetmen Odaklı Avangart Dönüşümün Değerlendirilmesi" başlığıyla hazırladığı tezle doktorasını tamamlamıştır. Halen Haliç Üniversitesi'nde Konservatuar Tiyatro Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Tiyatro yönetmenliği, oyunculuk, avangart tiyatro, tiyatral anlatım ve tiyatrodaki post-truth üzerine çalışmalarını sürdürmektedir.

İçindekiler

Editörden	ix
Giriş <i>Osman Ülker</i>	1
Kültürel Kopuş ve Yeniden Keşif Bağlamında Geleneksel Türk Sanatlarının Serencamı <i>Semra Güler Mercan</i>	9
Görsel Sanatlar Retrospektifi <i>Semih Yakut</i>	53
Türkiye’de Müziğin Yüz Yılı <i>Yalçın Çetinkaya</i>	101
Beyaz Perdeyi Aralamak: Cumhuriyet Dönemi Türk Sineması <i>Sertaç Timur Demir</i>	141
Gelenekten Moderne: Türk Tiyatrosunun Serüveni <i>Yasin Çetin</i>	169
Türkiye’nin Kültür ve Sanat Kronolojisi <i>Osman Ülker</i>	203

Editörden

Bu çalışma geçmişe yönelik kapsamlı bir muhasebe yapmak için hazırlanmış Türkiye'nin Yüz Yılı dizisinin bir parçası olarak hazırlanmıştır. Siyasetten sivil topluma, hukuktan spora birçok alanı içeren bu külliyyatın, kültür ve sanat kitabını okuyucuya ulaştırmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Türkiye'nin son yüz yılı, sadece coğrafi sınırlarımız içinde değil, aynı zamanda toplumumuzun kimlik ve değerlerini şekillendiren çalkantılı bir sürece sahne oldu. Bu yüz yılda, devlet ve toplum arasındaki sancılı ve zaman zaman gerilimli ilişkiden etkilenerek şekillenen kültür ve sanat alanı, bu dönemde yaşanan zorluklara ve gerilimlerin izlerini üstünde taşıyarak günümüze ulaştı.

Bu kitap, Türkiye'nin yüz yılı boyunca kültür ve sanat alanında ortaya çıkan bu çalkantılı evrimi anlamak, değerlendirmek ve geleceğe dair bir vizyon oluşturmak amacıyla kaleme alındı. Toplum ile devlet arasındaki gerilimlerin kültür sanat alanına yansımaları, bu eserin temelinde yatan anlayışı şekillendirdi. Bu zorlu süreçlerin, sanatın yaratıcı süreçlerine etkisi, kültür sahnesinde devletle nasıl bir diyalogun oluştuğu ve sanatın toplumsal dokuyla ilişkisi üzerinde duran bu kitap, sadece geçmişin bir tahlili değil, aynı zamanda geleceğe dair bir hazırlık niteliği taşımaktadır. Türkiye'nin son yüz yılına ait kapsamlı bir retrospektif hazırlanmasına önyak olan İLKE Vakfı'na, Türkiye'nin son yüz yılına dair kapsam-

lı bir retrospektifi oluşturma çabasında büyük emeği geçen değerli bölüm yazarlarına, titizlikle basım ve yayın sürecini yöneten Nokta Yayınları'na, aynı zamanda bu önemli çalışmanın okuyucularla buluşmasına katkı sağlayan herkese iten teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu kitabın Türkiye'nin kültür ve sanat mecrasındaki tecrübelerini anlamak isteyen herkese katkı sunmasını umut ediyorum.

Osman lker